

TWÓRCA PARKÓW ÉDOUARD FRANÇOIS ANDRÉ

WYSTAWA

Niniejsza wystawa poświęcona jest stuleciu śmierci światowej sławy francuskiego architekta krajobrazu i teoretyka sztuki parkowej, autora i redaktora wydawnictw Édouard'a François André (1840–1911). Materiał ikonograficzny odzwierciedla unikatowy dorobek É. F. André poprzez zamieszczone w gablotach historyczne i terażniejsze fotografie stworzonych przez mistrza parków w państwach europejskich, w Ameryce Północnej, Ameryce Łacińskiej oraz teksty informacyjne komentujące materiał ikonograficzny.

1 gablota: nazwa wystawy i informacja o jej organizatorach, sponsorach, partnerach i innych osobach, które przyczyniły się do przygotowania wystawy. Gablotę ilustruje portret É. F. André namalowany przez Debat-Ponsan w 1902 r.

2 gablota: poświęcona jest portretowi twórcy - É. F. André, zawiera najważniejsze fakty z jego życia i twórczości ze szczególnym akcentem na wyjątkowe zdolności mistrza jako architekta krajobrazu, teoretyka sztuki parkowej, autora i redaktora wydawnictw, na unikatowość i wartość jego prac. Gablotę ilustruje zdjęcie É. F. André z 1895 r., kwiat przywieziony przez z niego z ekspedycji do Ameryki Południowej – *Anthurium andreanum*. Przedstawione są tu też sporządzone przez É. F. André wykazy parków założonych przez niego na świecie.

3 gablota: prezentuje traktat É. F. André „Sztuka ogrodów“, jak dotąd niedoścignioną książkę o modelach parków, zieleńców, uprawie roślinności parków. Gablotę ilustruje zdjęcie pierwszego wydania książki w 1879 r. w Paryżu, cytat z książki oraz jedna z kolorowych ilustracji – rysunek parku we Francji *Courcelles* (Haute-Marne), na którym widzimy park z lotu ptaka.

4 gablota: zapoznaje z ekspedycją É. F. André do Ameryki Łacińskiej w latach 1875–1876, podczas której zbadał i opisał kilka nowych gatunków bromelii. Z ekspedycji É. F. André przywiózł unikatową kolekcję nieznanych roślin, a podróż opisał w pracy „Dookoła świata” („Tour du monde“). Na zdjęciach – litografie ilustrujące podróż z książki „Równikowa Ameryka” („La Amérique Équinoxiale“, 1999).

5 gablota: prezentuje drugi projekt É. F. André na Litwie – park dworski w Landwarowie stworzony w końcu XIX w. Park został skomponowany w stylu mieszanym, wykorzystano możliwości ukształtowania terenu i wody: powstał górski potok i stawy, kaskady wodne, grotty, jaskinie, wzgórza widokowe. Gablotę ilustruje zdjęcie byłych właścicieli dworu – hrabiego Władysława Tyszkiewicza i jego żony Krystyny, widoki parku z okresu jego świetności i obecnie.

6 gablota: prezentuje jeden z czterech projektów É. F. André na Litwie – park w Połędzie zaprojektowany na zamówienie magnackiej rodziny hrabiów Tyszkiewiczów. Projekt ten É. F. André realizował wraz z synem René André, który prace nad tworzeniem parku w 1906 r. szczegółowo opisał w czasopiśmie „Revue Horticole“. Gablotę ilustruje zdjęcie hrabiego Feliksa Tyszkiewicza i jego żony Antoniny, widoki parku w Połędzie z lotu ptaka z 3-4 dziesięciolecia XX w. i z 2005 r., listy Tyszkiewiczów, faksymile pisane przez É. F. André.

7 gablota: zapoznaje z zaprojektowanym przez É. F. André parkiem dworskim Zatrocza w pobliżu Zamku Trockiego. W strukturze parku bardzo ważnym elementem był system stawów, na który składało się ponad 20 stawów połączonych ze sobą i co najmniej z jednym z dużych jezior. Gablotę ilustruje zdjęcie właścicieli Zatrocza Józefa Tyszkiewicza i jego żony Jadwigi, widoki zespołu pałacowego i parku z I połowy XX w. i obecnie. Znajduje się tu także zdjęcie wykonane przez R. André w 1898 r., świadczące o podróży É. F. André z Zatrocza do Landwarowa.

8 gablota: poświęcona jest czwartemu projektowi É. F. André Lietuvoje w Wace Trockiej. Zaproszony do Waki Trockiej przez hrabiego Jana Józefa Tyszkiewicza, É. F. André nadał parkowi różnorodności, zastosował charakterystyczne dla ówczesnego okresu rozwiązania. Do dziś zachowała się podstawowa struktura parku, a także trzy (z czterech) bram, każda w innym stylu. W gablocie znajduje się portret

właściciela dworu w Wace Trockiej hrabiego Jana Józefa Tyszkiewicza, widoki pałacu oraz zachowanych gotyckich bram prowadzących na teren posiadłości.

9 gabłota: prezentuje park *Sefton* w Liverpoolu, który É. F. André przyniósł światową sławę. Architekt rozpoczął pracę 1867 r. po zwycięstwie w międzynarodowym konkursie. Jest to 150 ha park położony na pofałdowanym terenie, gdzie doskonale skomponowane są miejscowe i rzadkie gatunki drzew oraz mniejsza roślinność. Do wodospadów wykorzystano wody wpadającej do morza rzeki Mersey. Nad tym projektem É. F. André pracował pięć lat. Gabłotę ilustruje sporządzony przez É. F. André plan parku *Sefton* oraz widoki paru.

10 gabłota: poświęcona jest pierwszemu na świecie ogrodowi różanemu w dolinie Marne. Ogród ten É. F. André założył na zaproszenie słynnego francuskiego hodowcy róż Jules'a Gravereaux. Róże zostały skomponowane na trójkątnym terenie o powierzchni 2 320 m², które otaczały plecione altanki służące jako podpórki róż. Ogród różany É. F. André rożems stał się prawdziwym dziełem sztuki. Gabłotę ilustruje sporządzony przez É. F. André plan rozarium, widoki tego ogrodu z lotu ptaka oraz zdjęcia przedstawiające fragmenty parku.

11 gabłota: prezentuje dwa parki zaprojektowane przez É. F. André – park miejski w Luksemburgu i park zamku Velden w Holandii. Park miejski w Luksemburgu tworzony był według projektu É. F. André z 1871 r., który przewidywał nie tylko ścieżki parku, lecz także nowe ulice łączące stare miasto z jego nowymi dzielnicami. Na zdjęciach – ilustrujące park ryciny z książki „Sztuka ogrodów” oraz dzisiejsze widoki parku.

12 gabłota: zapoznaje z parkiem *Buttes-Chaumont* otwartym w 1867 r. podczas światowej wystawy w Paryżu. Jest to jeden z najpiękniejszych parków w Paryżu, gdzie odwiedzających zachwyca pagórkowaty pejzaż z pseudoantyczną Świątynią Sybilli, grotami, jaskiniami, stawem, wiszącym mostem i wspaniałymi zieleńcami. É. F. André kierował wyborem flory parku i jej zasadzaniem, stwarzając imponujące kompozycje nowych zieleńców, które później opisał w swojej książce „Sztuka ogrodów” („L' Art des Jardins”). W gablocie przedstawione są ilustracje z książki „Sztuka ogrodów”, a także obecne widoki parku.

Park zamku Velden Holendrzy nazywają etalonem krajowych parków. Do dziś park jest utrzymywany zgodnie z projektem É.F. André. Gabłotę ilustrują zdjęcia parku.

13 gabłota: zapoznaje z pracami É. F. André w Egipcie. Jedna z nich – park pałacu Montazah, założony nad samym Morzem Śródziemnym. Gabłotę ilustrują zdjęcia pałacu Montazah i parku wykonane w 1940 r. i obecnie.

14 gabłota: poświęcona jest parkom É. F. André założonym w Czechach i w Bułgarii. Park zamku Lednice w Czechach znajduje się tuż przy granicy z Austrią. Park powstał po rekonstrukcji zamku - około 1886 r. W gablocie – plan zamku Lednice i zdjęcia parku.

Park pałacowy Euksinogradu położony jest nad Morzem Czarnym, niedaleko Warny. Prace nad projektem rozpoczęły się w 1890 r. i trwały aż kilka dziesięcioleci. Tu można znaleźć ponad 300 różnych gatunków roślin z całego świata, które prawdopodobnie osobiście wybierał król Bułgarii Ferdynand. Gabłotę ilustrują zdjęcia pałacu i parku.

15 gabłota: prezentuje dwa parki założone przez É. F. André w Polsce: w *Potulicach* i w *Samostrzelu*. Pierwszy park znajduje się północnej części Polski. Zakładany był z inicjatywy hrabiego Kazimierza Potulickiego w połowie XIX w. W czasie drugiej wojny światowej park został drastycznie zniszczony, do dziś zachowały się tylko dwie prowadzące do pałacu aleje długości kilkuset metrów. Park w *Samostrzelu* został zrekonstruowany według projektu É. F. André w 1880 m. i do 1939 r. zespół pałacowy i park słynęły w całej Polsce. Dzisiaj park jest prawie zniszczony, jednakże zachowało się tu około 500 drzew. Gabłotę ilustrują stare zdjęcia pałacu i widoki dzisiejszego parku.

16 gabłota: zawiera adnotacje wystawy w jęz. angielskim i francuskim oraz informację o organizatorach, sponsorach, partnerach i osobach, które przyczyniły się do przygotowania wystawy. Gabłotę ilustruje portret É. F. André, widok parku w Połędzie z lotu ptaka i zdjęcie okładki traktatu É. F. André „Sztuka ogrodów”.